No. 981 Zaterdag 18 October 1902. 19de Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN CONCORDIA N°. 129, PIETERMAAI.

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 17 October.

RAPPORT van Prof. Went.

II.

Op Siberië en het daaraan grenzende Fontein, beiden aan dezelfde eigenaren toebehoorende, komt de beheerder een dag in de week toezicht houden. Men vindt er vrij groote waterreservoirs, die in hoofdzaak voor het drinken van het vee gebruikt worden. In het hofje staan eenige cancantrees, mahonieboomen, guaves, tamarindes, papaijes, kokos- en dadelpalm, terwijl er verder sorghum en mais gekweekt wordt op een terrein, waar ook andere planten groeien, waaronder verschillende komkommerachtigen, okro (Hibiscus esculentus), enz. Gras wordt niet gekweekt; wat men vindt is toevallig opgeschoten. De beheerder deelde mij mede, dat hij wel eens proeven genomen had met bemesting en met ploegen, maar dat deze mislukt waren. Divi-divi wordt op vrij groote schaal uitgezaaid, ongeveer op de wijze, zooals dit op Knip geschiedt. Op de onderneming Fontein, die vroeger aan andere eigenaren toebehoorde en toen zeer verwaarloosd was, is dit eerst in den laatsten tijd gebeurd. De beheerder klaagde over insecten, die veel schade toebrachten aan de mais, maar vooral over een ziekte van de divi-diviboomen. Deze ziekte is aanleiding, dat eerst enkele takken en ten slotte geheele boomen afsterven; somtijds vindt men in een aanplanting geheele samenhangende plekken, waar de boomen afgestorven zijn, Alleen een wetenschappelijk onderzoek zal de oorzaak en de bestrijdingsmiddelen van deze ziekte kunnen doen ontdekken; bij een voorloopige beschouwing scheen het mij toe, dat de ziekte van besmettelijken aard is en dat er misschien schimmels oorzaak van zijn. Ook op andere plekken van het eiland heb ik de ziekte waargenomen, volgens sommige planters zou zij trouwens reeds 15 jaar geleden op Curaçao zijn voorgekomen. Ik meen, dat men hier met een verschijnsel te doen heeft, waarop men zeker de aandacht gevestigd moet houden, vooral wanneer de divi-divi cultuur op grooter schaal wordt aangevat. Op Siberië wordt veel vee gehouden, waaronder een groote kudde koeien, die er in den regentijd zeer gezond uitzien door overvloed van voedsel; een koe geeft dan soms 6 kan melk per dag. In den drogen tijd is dit heel anders; dan moeten zij leven van droge sorghumstengels en van wat zij verder nog op het veld vinden. Er wordt op de onderneming een soort van stamboek aangehouden, maar uitsluitend van de koeien en hierbij wordt alleen oppervlakkig nagegaan of men met een goede of slechte melkkoe te doen heeft. Afzonderlijk slachtvee wordt niet geteeld, maar de beste worden geslacht, wanneer zij oud worden; men behoeft zich dus ook niet over het slecht vleesch van Curaçao te verwonderen.

Uit de melk wordt boter bereid op uiterst primitieve wijze; een melkseparator wordt niet gebruikt en de karnton is zoo ouderwets mogelijk. Deze boter is zeer smakelijk, maar kan slechts enkele dagen bewaard worden; zouten van die boter is niet gelukt. Verder wordt ook zoogenaamde kaas bereid; met behulp van de leb slaat men de kaasstof neer, deze wordt uitgeperst, daarna even in kokend water gebracht en dan gekneed. Op deze wijze verkrijgt men natuurlijk kaasstof en geen kaas, daar men de bacteriën, die de ontleding tot kaas te weeg zouden moeten brengen, door het koken vernietigt. De beheerder erkende, dat hij zeker bij het landbouwbedrijf veel fouten maakte tengevolge van onkunde, maar hij meende ook, dat het onmogelijk was op Curaçao de noodige landbouwkennis te verwerven.

De onderneming „van Engelen" is het eigendom van een zeer ondernemend man, die tal van proefnemingen doet, maar die ook telkens weer klaagde, dat hij geen landbouwonderwijs had ontvangen en dat dit nog altijd niet verkrijgbaar was op Curaçao. Op de onderneming vindt men kweekbeddingen van Sisal (Agave rigida var. Sisalana) en van Mauritiushennep) Fourcroya gigantea); hierover zal in het laatste deel van dit rapport nader gehandeld worden. Verder worden er proeven genomen met de benboom (Moringa pterygospuma); de cultuur hiervan gelukt zeer goed, maar tot nu toe is niet gebleken, dat benolie, uit de zaden geperst, handelswaarde bezit. Ook op deze plantage wordt Sorghum gekweekt en ook hier weer vindt men een mengcultuur daartusschen door bijv. meloen, watermeloenen, pompoen). Verder treft men er een aloëaanplant aan, waaromtrent ik hier niet nader wil handelen, omdat er bij de bespreking van Aruba meer over de aloë gezegd zal worden. De eigenaar van Van Engelen gebruikt schapenmest op zijn onderneming, ik zag er o. a. een klein proefveldje van bataten of zoete aardappelen waar de invloed van de mest zeer duidelijk zichtbaar was. In het hofje vindt men nabij de put een aantal manga's en sapodilles, maar vooral veel oranjeboomen. De grond wordt hier jaarlijks tweemaal omgespit en bemest, maar aan snoeien wordt weinig gedaan, zoo worden bijv. de waterloten niet weggenomen. Onder de schaduw van deze boomen werd een proef met tabak genomen; zeker niet de meest geschikte plaats daartoe; omgekeerd zag ik op dezelfde onderneming een proef met gember (een schaduwplant) in de volle zon. De toppen van de takken der oranjes stierven af, waarschijnlijk tengevolge van een ziekte. Op de daar gekweekte bacoves werd ook een ziekte waargenomen, namelijk de uit de Engelsche koloniën bekende en beschreven Marasmusziekte.

Savonet is zeker de meest bekende onderneming van Curaçao. De eigenaar woont beurtelings een week in de stad en een week op de plantage. Er bevinden zich een aantal putten met Amerikaansche windmolens, waarbij een inrichting is gemaakt, zoodat het overtollige water weer in de put terugloopt. Ik spreek van overtollig water, omdat het dient ter vulling van reservoirs; zoodra deze gevaar loopen te vol te worden, treedt de hier genoemde inrichting in werking. Op de onderneming vindt men fraaie velden met Sorghum; deze worden bemest met geiten- en schapenmest, maar alleen om een zeker aantal jaren, terwijl ze daarna weer eenige jaren onbemest blijven. Uit de verte was trouwens aan de donkergroene kleur der bladeren reeds waar te nemen, op welke plekken kort geleden mest was toegepast, terwijl op velden, die in lang niet bemest waren, de planten een geel uiterlijk hadden. Driemaal in het jaar wordt het onkruid gewied, zoodat het nooit hooger wordt dan eenige centimeters. Vóór het planten wordt geploegd met Amerikaansche ploegen door ossen getrokken. De Sorghum wordt daarna in plantgaten gezaaid; telkens plm. 12 korrels in elk plantgat en deze op een onderlingen afstand van 3½ voet. Op het eerste gezicht lijkt deze plantmethode zeker niet rationeel, maar nadere proeven zouden daaromtrent moeten beslissen.

Op de hellingen der bergen komen veel divi-diviboomen voor met de zelfde ziekte, die voor Siberië vermeld werd; in het hofje staan een aantal boomen, waaronder kokos-dadel- en koningspalmen, knippen en een 130-tal oranjeboomen. Volgens mededeeling van den eigenaar zouden nieuw geplante oranjeboomen na 7 jaar voor het eerst product geven. Groote vlakten zijn met paragras begroeid; dat dit een zeer fraai uiterlijk heeft, is een gevolg daarvan, dat het gras door omheiningen in 6 stukken gescheiden is; het vee wordt er nu pas ingelaten, nadat het goed gegroeid is. Het gras wordt niet gemaaid, maar met sikkel gesneden. Ook in den droogsten tijd is er bijna altijd genoeg voedsel voor het vee, hetzij in den vorm van hooi of vooral van drooge sorghumstoppels. Er wordt veel vee gehouden, dat er bij ons bezoek zeer fraai uitzag; boter en zoogenaamde kaas worden op de gewone Curaçaosche manier bereid. Eene opmerking dient ten slotte nog gemaakt te worden. Wanneer men van Savonet naar West-punt rijdt, dan heeft men vrij lang ter linkerzijde terrein van Savonet en aan de rechterhand Gouvernementsterrein. Links vindt men nu vrij veel boomen, vooral divi-divi, rechts is het terrein volkomen kaal. Het verschil is buitengewoon opvallend en het zou natuurlijk een gevolg daarvan kunnen zijn, dat het Gouvernementsterrein absoluut onvruchtbaar is in tegenstelling met den vruchtbaren grond van Savonet; zeer waarschijnlijk is deze hypothese echter niet en ik meen dan ook veel eer, dat wij hier voor ons zien, wat er met betrekkelijk geringe zorg te maken is van een terrein, dat bij verwaarloozing geheel dor schijnt.

Groot Piscadera eindelijk kan tegenwoordig wel als model voor alle Curaçaosche landbouwondernemingen beschouwd worden. De eigenaar, de heer Carlos A. Jones, heeft de plantage eenige jaren geleden gekocht en woont daar sedert drie jaar. De plantage was verschrikkelijk verwaarloosd toen hij er kwam, alles zat vol doornstruiken, vooral wabi (acacia macrantha). Hij begon nu met de onderneming te zuiveren van onkruid, goede omheiningen werden gemaakt, putten gegraven, daarop Amerikaansche windmolens geplaatst en leidingen over de geheele onderneming gelegd. Alle grond wordt nu omgewerkt, er wordt veel geploegd en goed bemest en het resultaat is, dat het geheel er op het oogenblik uitstekend uitziet. Men bedenke daarbij, dat dit bereikt is in eenige jaren, die als buitengewoon droog bekend staan, terwijl de heer Jones oorspronkelijk geen landbouwkennis bezat, maar zich met behulp van boeken op de hoogte gesteld heeft. Er zijn twee hofjes; in het groote vindt men behalve sorghum een massa vruchtboomen en wel niet alleen oude boomen, zooals op de meeste andere ondernemingen; er wordt hier geregeld bijgeplant en de jonge boomen zien er uitstekend uit. Ik noem onder de boomen uit dit hofje mangas, sapodilles, citroenen, knippen, enkele koningspalmen, terwijl er verder pompoenen, meloenen en watermeloenen geteeld worden. In het kleine hofje vindt men dezelfde gewassen, maar verder vooral kokospalmen, die hier zeer goed groeien, omdat de bodem hier, dichter bij de zee, meer zouthoudend is; ook deze worden geregeld bijgeplant en de jonge palmen zien er goed uit. Bovendien groeien er dadelplanten en wordt er paragras gekweekt; dit breidt zich elk jaar verder uit, naarmate de grond minder ziltig wordt. Dit paragras wordt gesneden als paardenvoer, maar niet gedroogd, omdat het vee volgens den eigenaar niet van het hooi houdt in tegenstelling met de droge sorghumstoppels. Divi-divi wordt geregeld bijgeplant in omheinde terreinen en eerst nadat de boompjes na 3 jaar een zekere hoogte bereikt hebben, wordt het vee er bij toegelaten.

Groot Piscadera is een voorbeeld van hetgeen van een Curaçaosche onderneming te maken is (zelfs al is deze volkomen verwaarloosd), met energie, kennis en een weinig kapitaal. Wanneer ik dan ook het bovenstaande resumeer, dan meen ik, dat juist deze drie zaken in onze kolonie in het algemeen ontbreken. Men teert nu voor een groot deel op hetgeen door vroegere geslachten geplant werd, waarbij ik niet beweren wil, dat toen de werkkracht zooveel grooter was, maar alles ging gemakkelijker in den slaventijd, toch werden ook toen reeds dezelfde klachten geuit als tegenwoordig; men behoeft om dit dit in te zien, maar eens het werk van Teenstra over de Nederlandsche West-Indische eilanden te lezen, in het bijzonder pag. 277—282 over „Verval des eilands."

Er wordt wel eens beweerd, dat de werkkrachten ontbreken, maar ook hier weer bewijst Groot Piscadera het tegendeel. Algemeen wordt er op Curaçao geklaagd, dat de negers niet willen werken; de redeneering, die men meestal verneemt, is ongeveer de volgende. Er wordt betaald 50 cents daggeld en dat is eigenlijk te weinig, maar meer kan niet gegeven

worden, omdat de negers niet meer werken willen. Meestal willen zij ook geen 6 dagen van de week werken, maar behalve de Zondag wordt nog een vrije dag genomen. Ook nadat op een onderneming f 3,25 in de week beloofd was voor geregeld 6 dagen werken, konden de negers hiertoe niet gebracht worden. Tegenover deze beweringen stel ik die van anderen, dat negers, wanneer zij goed betaald worden, geregeld elken dag komen en ook veel beter werken; zoo bijv. op Groot Piscadera waar 60 cent loon per dag betaald wordt. Maar ook waar het loon veel lager is, zooals bijv. in het westen van het eiland (waar dikwijls maar 40 cent betaald wordt) zijn sommigen toch niet ontevreden over het werk. Werklieden, die op de ondernemingen wonen, krijgen een huis en een stukje grond, waarop zij somtijds kunnen verbouwen (dikwijls ook vrij drinkwater). Als deze geoogst is, stuurt de ondernemer er zijn vee in, dat dan de stoppels eet. Daartegenover moeten zij 12 dagen in het jaar voor den ondernemer werken voor het halve loon, zoodat dit practisch neerkomt op een betaling van f 2.40 à f 3.60 huur per jaar. Geklaagd werd ook, dat de terreinen die door het Gouvernement aan de negers uitgegeven worden, veel te klein zijn; gewoonlijk zijn deze ½ hectare groot, zoodat zij niet meer kunnen opbrengen dan plm. f 50 per jaar. Eerst van een terrein van 8 hectaren zou een neger voldoende kunnen leven. Dergelijke negers moeten dus, om aan den kost te komen, bovendien als daglooners op de ondernemingen gaan werken, maar zij doen dit in hoofdzaak alleen in de droge jaren, wanneer zij hun eigen tuin niet bewerken. Daaruit hoorde ik de conclusie afleiden, dat de negers het eigenlijk beter zouden hebben in droge dan in regenrijke jaren. Opmerking verdient misschien nog, dat de negeropzichters der plantages gewoonlijk niet meer dan f 20 in de maand krijgen plus vrije woning. De eigen aanplantingen van de negerbevolking maken meestal een treurigen indruk, aan grondbewerking wordt niets gedaan, aan bemesting niet gedacht, alles wordt door elkaar heen gekweekt, in één woord er is moeilijk een primitiever cultuur denkbaar en het is dan ook niet te verwonderen, dat de minste tegenspoed in het weer den oogst doet mislukken. Daartegenover verklaart de districtmeester Gravenhorst, dat hij door overreding de negers in zijn district er toe gebracht heeft hun gronden beter te beplanten, dat er bijv. velen zijn, die daar nu divi-divi hebben aangeplant; op één grondje stonden bijv. vroeger maar 3 en thans 140 divi-diviboomen. Ook bij den neger dus gebrek aan landbouwkennis, daarnevens gebrek aan energie; misschien kan door voorlichting en aanmoediging wel iets gedaan worden om daarin verbetering te brengen.

Op Curaçao is algemeen de meening verspreid, dat het eiland alleen door den handel zou kunnen bestaan en dat landbouw niet of zoo goed als niet mogelijk zou zijn; daarmede in verband staat zeker ook wel, dat de landbouw als een soort van minderwaardig bedrijf wordt beschouwd en dat men meent, verbannen te worden, wanneer men niet in de stad leeft, maar op een onderneming. Zoolang in deze meening geen verandering komt, zal de toestand van den landbouw niet verbeteren. Daartoe is het noodig, dat vooruit van Regeeringswege belangstelling in den landbouw wordt getoond. Gelukkig is dat in den laatsten tijd het geval en een verblijdend gevolg daarvan is de oprichting der vereeniging „De Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van landbouw, veeteelt, zoutwinning en visscherij." Maar ongelukkig ontbreekt het een aantal van de hoogere ambtenaren aan ruimte van blik, zoodat zij het belang van een ontwikkelden landbouw niet voldoende inzien. Voor vele Curaçaoenaars is hun eiland het eenige, wat zij van de wereld kennen, hoogstens hebben zij kennis gemaakt met de niet zeer verkwikkelijke toestanden in het naburige Venezuela. Een aantal van dezen nu komen als klerk op een van de gouvernements-bureaux en klimmen langzamerhand op tot de hoogste betrekkingen. Door voor die hoogere betrekkingen meer te letten op algemeene ontwikkeling en meer diegenen in aanmerking te doen komen, die hun opleiding in Nederland hebben ontvangen, zou mijns inziens een krachtige stoot tot ontwikkeling van het eiland gegeven worden.

Maar het ontbreekt ook aan landbouwkennis op het eiland, zooals ik hierboven uiteenzette. Voorlichting kan de landbouwer niet verkrijgen en van landbouwonderwijs is geen spoor te vinden. Zelfs de verspreiding van natuurkennis door een onderwijzer op een van de openbare scholen werd door verschillende autoriteiten tegengewerkt. Nu zal men misschien wel moeilijkheden ontmoeten bij het organiseeren van landbouwonderwijs, vooral omdat de meeste scholen niet openbaar zijn, zoodat het de vraag is, of deze geneigd zullen zijn, voldoende medewerking te verleenen. Maar het Gouvernement subsidieert een aantal van deze scholen en heeft het dus in de hand het landbouwonderwijs te bevorderen, door het verbinden van voorwaarden aan het verleenen van die subsidies. Van hoe groot gewicht deskundige voorlichting van den landbouw zou kunnen zijn, wordt zeer goed ingezien door de meer intelligente planters. Verschillende daarvan klaagden erover, dat zij bij elke moeilijkheid, die zich voordoet, in den blinde moeten tasten; zij vreezen bovendien, dat een van de hoofdculturen den een of anderen dag door een parasitaire ziekte zal worden aangetast, waarbij zij geheel hulpeloos zouden zijn. Dat deze vrees niet geheel ongegrond is, heb ik boven uiteengezet, want er komen op het oogenblik reeds ziekten voor, o. a. in de oranjeboomen, de didi-divi en de bananen en bacoves.

Door deskundige voorlichting zou niet alleen de belangstelling in den landbouw toenemen, maar ook zouden zeker eenige van de ergste misstanden spoedig kunnen verdwijnen, desnoods door wettelijke maatregelen. Ik wensch er daarvan enkele te bespreken.

In de eerste plaats zou de uitvoer van dierlijke mest moeten ophouden. Er wordt thans een groote hoeveelheid schapen en geitenmest uitgevoerd, meestal naar de Engelsche koloniën Barbados en Grenada. Tot mijn verbazing hoorde ik verschillende inwoners van Curaçao met een soort van trots gewagen van het voortdurend stijgen van dien mestuitvoer, terwijl veeleer een klacht gewettigd zou geweest zijn, omdat men het land verarmt door den uitvoer van dierlijke mest, terwijl de genoemde Engelsche koloniën daardoor verrijkt worden.

Belangrijke artikelen van uitvoer zijn verder brandhout en houtskool. Ook dit acht ik zeer te betreuren. Men hoort wel eens de meening verkondigen, dat Curaçao vroeger met dichte bosschen bedekt zou zijn geweest en dat als gevolg daarvan de regenval veel grooter zou geweest zijn dan in den tegenwoordigen tijd. Deze meening is geheel onbewezen en zeker niet waarschijnlijk. Het volksgeloof, dat bosschen invloed zouden hebben op de hoeveelheid gevallen regen is tot nu toe door geen enkel feit gestaafd en er is dan ook geen meteoroloog van gezag, die dit zou durven volhouden. Voor een klein eilandje als Curaçao, midden in den oceaan gelegen, zou men dit zeker nog minder kunnen bewijzen dan voor een groot vasteland. Behoorlijke reeksen van cijfers bezit men daaromtrent nog zeer weinig en waar men ze heeft, spreken zij het volksgeloof tegen. Zoo bijv. op Mauritius, waar sedert een honderdtal jaren de hoeveelheid neerslag gemeten wordt en waar deze in de laatste jaren toegenomen is, niettegenstaande het verdwijnen van de bosschen. Maar daarom zijn bosschen toch wel voordeelig voor de verdeeling van de gevallen regens over het land. Waar berghellingen kaal zijn, vloeit het meerendeel van het gevallen water dadelijk weg, wat er van humus op die hellingen aanwezig mocht zijn, wordt daarbij weggespoeld en het water gaat voor een groot gedeelte verloren. Hellingen daarentegen, die met bosschen beplant zijn, houden het gevallen water een tijdlang vast en laten het langzaam naar beneden vloeien, zoodat ook nog geruimen tijd na den regen de lager gelegen plekken water kunnen verkrijgen. Het voordeel van de aanwezigheid van bosschen op de berghellingen is dus duidelijk genoeg en zoo kan het ook van belang zijn, dat men er voor zorgt, dat bronnen en waterreservoirs niet te spoedig opdrogen, dat dus tot op zekeren afstand daarvan schaduw aanwezig is. Nu is het duidelijk, dat het kappen van boomen voor brandhout, of om er houtskool van te branden zeer schadelijk kan zijn, ook al brengt het oogenblikkelijk voordeel aan. Het komt mij daarom voor, dat dit bij gouvernements-besluit geregeld behoorde te worden, vooreerst voor het Gouvernementsterrein, waar thans ieder vrijheid heeft dood hout te zoeken. Werd hierop voldoende toezicht gehouden, dan zou daartegen zeker geen bezwaar bestaan, maar dit toezicht laat veel te wenschen over. Natuurlijk zal men op Curaçao nooit kunnen verwachten bosschen, zooals zij in vochtige tropische landen voorkomen, maar wel is op berghellingen een groei van xerophile boompjes mogelijk en dit zou door het Gouvernement in de hand gewerkt kunnen worden.

Daarvoor is direct beplanten meestal zelfs niet eens noodig, wanneer men er maar voor zorgt, dat alle vijanden van den boomgroei worden tegengehouden. Deze vijanden zijn, zooals reeds gezegd werd, de boomkappende mensch, branden en vee. Branden komen op Curaçao in het veld zoo weinig voor, dat het nauwelijks noodig zal zijn ter bestrijding hiervan afzonderlijke regelingen te maken. Maar wel is het absoluut noodig het vee uit dergelijke terreinen te houden, dus die plekken te omrasteren: dit zal in de meeste gevallen al voldoende zijn om boomgroei te zien optreden. Nu brengt het gebruik mede, dat op het oogenblik gouvernementsgrond als algemeen weideplaats voor het vee van de bevolking wordt beschouwd. Dit zou zeker in zoover moeten ophouden, dat vee op zulke gronden eerst dan weer toegelaten werd, nadat er zich bosch op gevormd had; door het omrasteren van die terreinen zeer langzaam aan te doen geschieden, zou er ook zoo weinig mogelijk inbreuk gemaakt worden op de vermeende rechten van de bevolking. Het wenschelijkste zou het zeker zijn voor de bebossching gebruik te maken van nuttige boomen, waarbij ik in de eerste plaats aan divi-divi denk. Men zou ook het aanplanten van boomen door particulieren in de hand kunnen werken, op de wijze, zooals dit bijv. op Barbados geschiedt. Daar bestaat een act (n°. 1 van 1875), waarbij bepaald wordt, dat voor land, dat met bosch beplant wordt een jaarlijksche gift van £ 1 per acre gegeven wordt gedurende 7 jaar en vrijdom van grondbelasting, zoolang het bosch er staat. Later is voor de uitdrukking bosch in de plaats gekomen: boomen op een bepaalden afstand van elkaar geplant. De bedoeling was, om op die wijze de cultuur van vruchtboomen in de hand te werken.

Bij den uitvoer van andere artikelen wordt, naar het schijnt, dikwijls minderwaardige qualiteit geleverd, waardoor de goede naam van het product schade lijdt. Hetgeen ik hier zal mededeelen, geldt niet alleen voor Curaçao, maar ook — en zelfs somtijds in hoogere mate — voor Aruba en Bonaire; maar in het verband wordt het beter hier besproken.

Het belangrijkste uitvoerartikel is op het oogenblik zeker divi-divi; nu zal een eigenaar van een particuliere onderneming er meestentijds wel voor zorgen, dat hij uitsluitend rijpe divi-divi aan de markt brengt, daar deze het meest waard is. Maar op gouvernementsgronden is het anders, daar heeft iedereen het recht divi-divi te plukken. Zooals bekend is, is de divi-divi een lage boom, waarvan de rijpe peulen als looimiddel een hooge waarde hebben; maar deze peulen schijnen hun maximum looistofgehalte eerst te bezitten, wanneer zij geheel rijp zijn, waarbij zij een eigenaardige geelbruine tint vertoonen. Waar nu ieder gerechtigd is, op gouvernementsgronden divi-divi te plukken, daar tracht de een den ander voor te zijn en het gevolg is, dat de peulen geheel onrijp worden afgeplukt. Meestal stopt men ze daarna in den grond, of laat ze andere bewerkingen onder gaan, om ze het uiterlijk van rijpe peulen te geven. Dit bedrog wordt in de hand gewerkt door de opkoopers, die de divi-divi uitvoeren. Wanneer een verbod tot uitvoer van onrijpe divi-divi werd uitgevaardigd (en hieraan streng de hand werd gehouden), dan zou de bevolking van zelf gedwongen worden slechts de rijpe peulen te verzamelen.

Het tweede belangrijke uitvoerproduct, waarmee dikwijls bedrog wordt gepleegd is aloë, door vermenging met geheel vreemde stoffen doet men het gewicht ervan toenemen, maar de naam der Curaçaosche aloë wordt er door in discrediet gebracht. Ook hier zou toezicht op den uitvoer met de noodige verbodsbepalingen den eerlijken landbouwer kunnen beschermen tegen de schade, die hem ten slotte toegebracht zou worden door den slechten naam, waarin zijn product komt te staan door de handelwijze van enkele bedriegers. En geheel hetzelfde geldt voor de oranjeschillen; men heeft deze vermengd met het overeenkomstige product van Haiti en getracht ze te doen doorgaan voor echte Curaçaosche. Het bedrog werd te Amsterdam ontdekt en het gevolg is, dat men op de Amsterdamsche markt huiverig geworden is de Curaçaosche oranjeschillen te koopen.

Een andere misstand is deze, dat dikwijls gronden in eigendom verkregen worden door personen, die ze geheel braak laten liggen of ze zoo goed als niet exploiteeren. De vraag is, of deze ongewenschte toestand verbeterd zou kunnen worden; daarbij moet onderscheid gemaakt worden tusschen gouvernementsgronden, die in de toekomst nog afgegeven worden en zulke, die reeds lang particulier bezit zijn. Voor de eerste is zeer gemakkelijk een regeling te maken, bijv. op een wijze, zooals dit op St. Vincent g schiedt. Bij Verordening van 4 Juni 1887 is daar bepaald, dat koopers van gouvernementsland verplicht zijn hun grond te beplanten met zulke gewassen als zal goedgevonden worden door den Gouverneur, en wel binnen twee jaar ¼, binnen vier jaar de helft, en binnen zes jaren ¾ van de oppervlakte. Wanneer hieraan niet voldaan wordt, (of ook wanneer de koopsom niet betaald wordt) vervalt het land weer aan het Gouvernement. Nog beter zou het m. i. zijn, wanneer het Gouvernement geen grond meer in eigendom afstond, maar uitsluitend gronden in huur of in erfpacht gaf, waardoor het later ten minste weer de beschikking over die gronden kon verkrijgen, wanneer deze niet ten nutte van het algemeen gebruikt worden. In al deze gevallen zal echter ook de Gouverneur moeten kunnen steunen op deskundige voorlichting; op het oogenblik, nu deze geheel ontbreekt, zou het uiterst moeilijk zijn dergelijke maatregelen uit te voeren.

Waar het betreft landerijen, die thans reeds particulier eigendom zijn, wordt de zaak veel moeilijker. Naar het mij voorkomt, zou onteigening mogelijk moeten zijn van zulke eigendommen, die door den bezitter braak gelaten worden, ten nadeele van het algemeen. Art. 139 van het Regeeringsreglement laat dit zeer zeker toe, alleen zou dan de Verordening van 13 Juli 1887, n°. 23, regelende de onteigening ten algemeenen nutte aanvulling en wijziging behoeven. Daarbij zou echter deskundig advies noodig zijn of werkelijk de bedoelde lan-

derijen verwaarloosd worden en bovendien zouden de nieuwe eigenaren (of pachters) voldoende op de hoogte van het landbouwbedrijf moeten zijn, om niet ook hunnerzijds in dezelfde fouten te vervallen, die door den onteigende gemaakt werden.

(Wordt vervolgd.)

DE HOOGEERW. HEER

Mgr. B. Th. J. FREDERIKS,

Geheim-Kamerheer van Z. H. Leo XIII, Oud-Missionaris van Curaçao, Ridder in de Orde van Oranje-Nassao en Officier der Simon-Bolivar-Orde.

is, na voorzien te zijn van de Genademiddelen onzer Moeder de H. Kerk, te Grave (N. Br.) overleden in den ouderdom van 76 jaren, den 20sten September 1902.

Op het onverwachts kwam de droeve tijding Maandag ll. ons overvallen. De voorlaatste mail had gemeld, dat Mgr. FREDERIKS zeer wel was en bij het consecratiefeest der nieuwe kloosterkerk der Patres te Zwolle tegenwoordig was geweest en thans klinkt plotseling deze treurige doodsmare.

Curaçao treurt mede bij dit sterfbed. Mgr. FREDERIKS was bij zeer velen bekend en door hen allen hooggeschat en bemind. Men behoefde dezen eerbiedwaardigen grijsaard slechts te leeren kennen om hem al aanstonds te waardeeren en lief te hebben. Zoo vol waardigheid en toch zoo beminlijk in den omgang, goedig, gulhartig, dadelijk vertrouwen wekkend. Steeds gevoelde men in zijn bijzijn, dat hij Priester was in 't volle bewustzijn van zijn verheven ambt, maar zijn vriendelijk woord klonk nu meer vaderlijk, zijn milde aalmoezen toonden het rijk hart van den waren herder, die zich geeft voor zijn schapen.

De hoogte waarop hij stond schrikte niemand af, maar trok veeleer aan. Vandaar, dat Mgr. FREDERIKS zich bij allen bemind heeft gemaakt en hier zoowel als in het Moederland tal van vrienden had. Zijn plotseling sterven zal allen getroffen hebben. Gelukkig is zijn lijden zeer kort geweest. Zondag 14 September kreeg Mgr. een lichten aanval van beroerte, wat zich Woensdag daarop veel heviger herhaalde. Zaterdagavond om kwart over elf gaf hij zijn ziel aan den Schepper weer. Dit was het einde van een welbesteed leven.

BERNARDUS, THEODORUS, JOHANNES FREDERIKS werd den 8sten September 1826 te Grave geboren. Als zeventienjarig jongeling bezat zijn hart reeds gloed genoeg om het zware offer te brengen, vaderland, ouders en vrienden vaarwel te zeggen om een ijverigen missie-bisschop te steunen, te troosten en gehoor te geven aan zijn roepstem, zijn bede om hulp. Met de *Phoenix* vertrok hij op 1 December 1843 naar Curaçao om zich te wijden aan deze missie. Den 22sten Januari 1844 zette hij voet aan wal en van dat oogenblik leefde hij geheel voor de missie, was zijn leven als vereenzelvigd met Curaçao, waaraan hij zich geheel geschonken heeft. Terecht zegt daarom *El Imparcial* in zijn necrologie van Dinsdag ll. dat men MGR. FREDERIKS mag beschouwen als een zoon van Curaçao, om zijn liefde en toewijding voor onze kolonie. Den 22sten September 1849 werd de jeugdige missionaris door Mgr. NIEWINDT tot priester gewijd, en spoedig daarop Secretaris benoemd van het Vicariaat Wat al steun en troost Mgr. NIEWINDT van zijn vriend ondervond, is moeilijk aan te geven, steeds stond hij aan diens zijde om krachtig mede te helpen in de dagen van strijd en beproeving. De archieven werden trouw bijgehouden, wat zeker getuigt voor zijn breeden blik, waardoor hij inzag ook te moeten werken voor de toekomst. Van 15 Augustus 1863 — 26 Mei 1893 was Mgr. FREDERIKS belast met de herderlijke bediening der Sint-Annakerk. Toen liet zijn gezondheid een langer verblijf in de tropen niet toe en ging hij naar Nederland om rust te nemen.

Zijn aandenken zal hier steeds in zegening blijven.

Met dankbaarheid maken wij er melding van, dat behalve *La Cruz* ook *El Imparcial*, *De Vrijmoedige*, *El Positivista* en *De Curaçaosche Courant* eenige waardeerende woorden wijdden aan de nagedachtenis van Mgr. FREDERIKS.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Kerkelijke berichten.

Woensdagmorgen a. s. om 7 uur zal in de St. Anna-Kerk een Pontificale Requiem Mis worden opgedragen voor de zielerust van den Hoog. Eerw. Heer Mgr. B. TH. J. FREDERIKS.

De Gouverneur.

El Imparcial heeft gemeend te kunnen staken met het uitgeven van bulletins, omdat de berichten omtrent het verloop der ziekte van den HEG. Heer Gouverneur steeds gunstig luidden en een spoedig herstel in 't vooruitzicht is. Van harte hopen wij, dat deze ons aller verwachting weldra in vervulling ga, ofschoon, volgens ingewonnen berichten, de volkomen genezing uit den aard der ziekte slechts uiterst langzaam kan intreden, en onze landvoogd derhalve nog vooreerst niet aan het vervullen zijner ambtsbezigheden kan denken.

Havennieuws.

Zaterdag ll. is de *Marietta* weder naar La Guaira vertrokken en Maandag H. M. *Suriname*.

* *
*

De prachtig gebouwde, modern ingerichte nieuwe boot van den *K. W. I. M.*, de *Prins der Nederlanden*, stoomde Woensdagmorgen statig onze haven binnen. Aan boord bevond zich Dr. P. C. T. LENS, die geheel hersteld, met zijn echtgenoote, uit het Moederland is weergekeerd. De sympathieke geneesheer zal reeds lang ondervonden hebben hoe welkom hij was; ook wij roepen hem dit van harte toe en wenschen, dat hij nog vele jaren werkzaam moge zijn in onze kolonie.

Garnizoen.

Woensdag is ook een detachement van 10 man onder geleide van A. L. BUENO, sergeant, hier aangekomen tot versterking van het garnizoen.

Marine.

Naar wij vernemen, wordt het pantserdekschip „Holland", onder bevel van den kapt. t/z. J. Wentholt, met spoed gereed gemaakt om met 1 Oct. a. s. naar West-Indië te vertrekken met het oog op de onlusten in Venezuela. Genoemde bodem was vroeger bestemd om met a. s. maand November naar Oost-Indië te gaan. *(Het Vaderland.)*

Muziek.

Zondagavond speelde wederom de militaire kapel in de kiosk *La Coronación* op het plein van Pietermaai. Een groote menschenmassa genoot dankbaar van de zoo welkome muziek. Zoo wij soms te veel vroegen, toen wij den wensch uitten, dat voortaan om de beurt in een der muziektenten mocht gespeeld worden, dan hopen wij toch, dat er op Pietermaai minstens van tijd tot tijd een weinig afwisseling mag gebracht worden door vroolijke, opgeruimde, flink uitgevoerde muziek, zooals wij dat gewoon zijn van onze militaire kapel. De heeren Officieren kunnen zich overtuigd houden, dat zij door dit toe te staan een groote vreugde bereiden aan het volk.

— Heden avond 7 uur zal *Orfeo* een concert geven. Bravo!

Ongelukken.

Maandagmorgen schrikte het paard van het rijtuig, waarin zich de heer CH. RINGELING bevond; het paard sprong op zij, viel in 't Waaigat en trok het rijtuig met zich mede. Met den schrik en een nat pak kwam men vrij.

— Dinsdag brak het rijtuig, waarin de heer C. PERRET GENTIL met zijn zoon gezeten was. De muil liep door en de oude heer PERRET beliep eenige schrammen en een kleine verwonding aan 't been, zijn zoon bleef ongedeerd.

— Woensdag raakte er een wiel los van het rijtuig van DR. DE CASSERES, die echter spoedig er uit sprong en een ongeluk voorkwam.

Officieele berichten.

Bij Gouvernements-beschikking, is:

1e. de Officier van gezondheid der 2de klasse J. H. M. ELLIS, eervol ontheven van de functiën van Chef van den Militairen Geneeskundigen dienst;

2e. de Heer Dr. J. P. EVERTSZ Hz. eervol ontheven van de functiën van Officier van gezondheid der 2de klasse bij het garnizoen alhier.

3e. van af den 1n. November a. s., de persoon van EDWARD EUGENE DE WEEVER benoemd tot seinwachter op St. Martin N. G.

Posterij.

De met de Nederlandsche paketschoener *Gouverneur van den Brandhof* naar St. Martin N. G., St. Eustatius en Saba te verzenden brievenmalen worden Dinsdag den 21n. dezer om 5 P. M. gesloten.

* *
*

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Amandy & Sillers, Merie Adames, Maria L. Blan, Salomon Chiliac, Demetrio Davila, Thomas J. Darsey a/b Schr. „Nellie M. Johnston", Cartin Gaverin, Juan Mato (3), José Tomas Mavarez, Cayetano Peñaranda, Margarita Panneflek, Tomas Paneflek, Redactor del „Oficina Maritima", Florentina Santiago, Antonio F. Sotillo, William S. Simmons a/b Niantick, W. Thomas a/b S. S. Jopaze, W. van Mutem, Carl Westendorph.

Aangeteekende stukken:

Demetrio Davila, Augustin Diaz.

Saba.

Door de ijverige bemoeiingen van den Gezaghebber is hier op 30 Sept. eene afdeeling opgericht van de landbouwkundige vereeniging met 10 leden. Het is geen lichte taak om op Saba zoo iets tot stand te brengen. Energie en vertrouwen op betere tijden hebben de Sabaneezen totaal verloren. Droge jaren, ziekten onder de gewassen, schadelijke insecten, maar vooral de lage prijzen van hunne landbouwproducten, zijn daar de oorzaak van.

Moge de rede, waarin de Gezaghebber op de eerste vergadering het doel en nut van de landbouwkundige vereeniging heeft uiteengezet de energie en het vertrouwen van de Sabaneezen weer doen herleven.

St. Martin.

Onder leiding van den Weled. Gestr. Heer Gezaghebber had 13 Aug. ll. een samenkomst van de voornaamste ingezetenen des eilands, waarin voorlezing werd gedaan van een gedeelte der Statuten der „Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van Landbouw, Veeteelt, Visscherij en Zoutwinning."

De heer Gezaghebber sprak de hoop uit, dat de onderafdeeling, die gevormd zou worden, veel mocht bijdragen tot den bloei van ons eiland. Daarop werden bij rondvragen de tegenwoordig zijnde heeren uitgenoodigd als lid toe te treden; 16 hunner gaven aan de uitnoodiging gevolg. Vervolgens werd het bestuur gekozen. De uitslag was, dat de heer A. BROUWER, Gezaghebber, als president werd gekozen en vier andere heeren als leden van het bestuur.

Wanneer geen tegenwerking ondervonden wordt, en de gevaren hiervoor bestaan, (wat reeds gebleken is uit het afwezig blijven van invloedrijke personen op de eerste vergadering), wanneer ook de omliggende Engelsche en Fransche eilanden, in zooveel gunstiger verbinding met de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, ons geen concurrentie beginnen aan te doen, dan bestaat er wel eenige kans, dat de goedgemeende pogingen van de „Curaçaosche Maatschappij" niet vruchteloos zullen blijven. Dat het gevaar van concurrentie kan binnensluipen, blijkt hieruit. Zoolang de suiker-industrie op St. Kitts in bloei verkeerde, zond St. Eustatius er haar sweet potatoes en jams heen. Zoodra echter de suiker-industrie niet meer opnam, kwam St. Kitts van haar buurvrouw les nemen in het aanplanten van genoemde aardvruchten, en hield van zelf de uitvoer van St. Eustatius op.

Ingezonden Mededeelingen.

Señales de Peligro.

¿Contrae Ud. un resfriado cada vez que hay un cambio de temperatura? ¿Siente Ud. irritada ó llagada la garganta? Experimenta Ud. fuertes punzadas en el pecho?

¿Ignora Ud. que estas son las alarmantes señales del peligro, indicadoras de la pulmonía, la bronquitis, ó la misma tisis?

Si está Ud. adolorido y ha enflaquecido recientemente, alarmantes en verdad son esas señales. Este es el problema que tiene Ud. que resolver. "¿Poseo la vitalidad suficiente para desembarazarme de estas enfermedades?" Es fácil precaver. La

Emulsión de Scott

impide la tisis y un millar de enfermedades más que atacan á los débiles y á los de sangre empobrecida.

La EMULSION DE SCOTT es el modelo de los remedios, el remedio por excelencia para la inflamación de la garganta y los pulmones, los resfriados, la bronquitis y la tisis. Es una medicina-alimento de una potencia notable. Alimento, porque nutre el cuerpo, y medicina porque sana las condiciones morbosas.

SCOTT & BOWNE, Químicos, New York.
De venta en las Boticas.

Rehúsense las imitaciones y las "preparaciones sin sabor" y "vinos" llamados "preparaciones de aceite de hígado de bacalao" pero que no lo contienen.

EMULSION DE SCOTT.

PLACENTERA MANIFESTACION. — Escribe el Dr. Juan de D. Villegas Ruiz, excelente facultativo de Caracas: "Me es placentero manifestar que desde hace diez años acostumbro recetar, cuando es necesario, la Emulsión de Scott.

Conceptúo esta preparación como un eficaz reconstituyente."

Nederland.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal.

vergaderde op Dinsdag 23 Sept.

Aan de orde was beraadslaging over het ontwerp-

ADRES VAN ANTWOORD OP DE TROONREDE,

luidende

Mevrouw!

Hoogelijk waardeerde de Tweede Kamer het voorrecht Uwe Majesteit, vergezeld van Hare Majesteit de Koningin-Moeder en van Zijn Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden, te midden van de Volksvertegenwoordiging te zien tot opening van de nieuwe zitting der Staten-Generaal.

Van harte hebben wij gedeeld in de uitingen van verknochtheid, waartoe de ernstige krankheid van Uwe Majesteit aanleiding gaf en in de dankbare vreugde des volks over Haar herstel.

Voor de mededeelingen omtrent de betrekkingen van Nederland met andere Mogendheden en die betreffende den toestand van het Moederland en van de Koloniën betuigen wij Uwe Majesteit onzen eerbiedigen dank.

Erkentelijk voor het vertrouwen, waarmede Uwe Majesteit een beroep doet op onze toewijding, hopen wij aan de behandeling der gewichtige voorstellen, waarvan de indiening door Uwe Majesteit werd aangekondigd, onze beste krachten te wijden.

Moge onder den zegen van God Almachtig onze arbeid strekken tot heil van het Vaderland.

Staatsbegrooting voor 1903.

De eindcijfers der verschillende hoofdstukken zijn:

Hoofdstuk:		
I.	Huis des Konings... f	800,000,–
II.	Hooge Colleges van Staat	689,402,–
III.	Buitenl. Zaken	1,136,148.–
IV.	Justitie	6,356,369,–
V.	Binnenl. Zaken	18,636,103,06
VI.	Marine	16,512,820,50½
VII.	A. Nat. Schuld	34.733,842,78
VII.	B. Financiën	25,734,131,08½
VIII.	Oorlog	25.202,456.00
IX.	Waterstaat	33,104,918,21
X.	Koloniën	1,617,969.30½

Hooger zijn o. a. geraamd:

Op hoofdstuk II: Staten Generaal f 4800, Kanselarij der Ned. Orden f 200.

Op hoofdstuk III: voor buitenlandsche consulaten en zendingen, f 250.900.00.

Op hoofdstuk IV: kosten der Gevangenissen en Rijksopvoedingsgestichten f 45.305.

Op hoofdstuk V: onderwijs f 1.302.970.68, arbeid f 299.180.00.

Op hoofdstuk VIII: soldijen, enz. f 468.329.00 en aankoop van brood en kosten van militaire bakkerijen f 496.372.00, vestingstelsel f 184.120.00.

Op hoofdstuk IX: Posterijen f 700.095.00

Op hoofdstuk X: Curaçao 198,484,15½

Lager zijn o. a. geraamd op hoofdstuk V: Kunsten en Wetenschappen 46,690,00

Op hoofdstuk VI: kosten van het materieel der zeemacht 343.651,00

Op hoofdstuk X: Suriname 25,536.42

Buitenland.

Amerika. — Het onlangs aan President Roosevelt overkomen ongeluk, toen zijn rijtuig met een tram in botsing kwam, heeft toch nog eenige nawerking. Uit de lichte verwonding toen ter tijd door hem aan het linkerbeen tusschen knie en enkel beloopen, heeft zich een kleine verzwering ontwikkeld, die toen te Indianopolis zoo verergerde, dat hij medische hulp moest inroepen en de geneesheeren een onmiddellijke operatie van het gezwel noodig achtten. Deze operatie is goed geslaagd en heeft de President zoo weinig aangegrepen, dat hij nog denzelfden dag naar Washington is kunnen terugkeeren, waar hij thans volkomen rust kan houden.

Transvaal. — Uit Johannesburg wordt aan de „Daily Mail" geseind, dat de haven van Motala, op 3 KM. van Lorenzo Marquez, verhuurd is aan Engeland, als gevolg van de jongste onderhandelingen (met Portugal).

Belgie. — Prinses Stéphanie had gehoopt, dat bij het lijk harer moeder haar vader zich met haar zou verzoenen. Prinses Clémentine, haar zuster en een hoogwaardigheidsbekleeder van het hof moeten hun best gedaan hebben om den koning tot een verzoening te bewegen. De koning bleef echter onverzoenlijk, zooals men weet. Toen prinses Stéphanie dit vernam, kreeg prinses Windischgrätz, haar dochter Elisabeth, die met haar man te Spa de lijkplechtigheid zou bijwonen, van haar te Mainz per telegram bericht om de reis niet voort te zetten, wijl zij — prinses Stéphanie — het ongepast vond, dat de dochter een plechtigheid zou bijwonen, van welke de moeder geweerd werd. Van Keulen keerde dus het echtpaar Windischgrätz naar Oostenrijk terug.

Het agentschap Havas heeft een officieele mededeeling van Stéphanie over het incident ontvangen en gepubliceerd: „Ik bevond mij met mijn echtgenoot te Cromer in Engeland. Zoodra ik den dood mijner moeder, de koningin van België, vernam, ging ik terstond op reis om als liefhebbende dochter en als vaderlandlievende vrouw de koningin de laatste eer te bewijzen. Z. M. de koning liet mij echter meedeelen, dat mijn aanwezigheid niet gewenscht werd. Een scène tusschen Zijne Majesteit en mij vond niet plaats.'"

Toevallig is het, dat op 21 Sept. 1899 prinses Stéphanie, die toenmaals nog aartshertogin weduwe van Oostenrijk was, door haar dochter Elisabeth vergezeld, te Spa de laatste ontmoeting met haar moeder had, en dat zij nu, precies 3 jaar later, ook op 21 September, Spa onder zulke pijnlijke omstandigheden moest verlaten.

Het publiek te Brussel heeft haar echter bij het verlaten der stad luide toegejuicht. Haar vertrek uit Brussel is een besliste betooging te harer gunste geweest. Op hoog bevel werden er aan het station geen perronkaartjes afgegeven; 't publiek nam toen eenvoudig reiskaartjes, ieder had er wel een paar franken voor over, om deze verstooten prinses te begroeten met een luid *vive notre princesse!*" Men wilde een versche wonde helen. Wellicht heeft de prinses, toen ze de vermoedelijke troonopvolgster der Habsburgs was, zulk een hartelijke begroeting niet gekregen.

Zij was blijkbaar verrast. Zij scheen een oogenblik in tweestrijd. Maar de behoefte om haar dankbaarheid te toonen was te groot; zij verscheen aan het portier van haar wagen en zei zeer duidelijk: „dank van ganscher harte" met een armbeweging van afscheid. „Moed! Moed!" riep men haar na en herhaaldelijk „Tot weerziens!"

Ook te Doornik is men komen betoogen, toen de trein daar even stilhield.

Het *Journal de Bruxelles* heeft aan het hoofd zijner kolommen over de verhouding van prinses Stéphanie tot het hof te Brussel een beschouwing, die in het kort hierop neerkomt:

„Prinses Stéphanie werd verwittigd vóór haar huwelijk, dat indien zij met graaf Lonyay trouwde, ondanks het formeel verzet harer ouders, het haar verboden zou worden officieel de plechtigheden bij te wonen, zoowel in Oostenrijk als in België.

De koning had er geen bezwaar tegen, dat de prinses kwam bidden aan de doodsponde harer afgestorven moeder. Dit was haar plicht als dochter en zij heeft welgedaan er aan te gehoorzamen. Maar het was den koning niet mogelijk aan de oudprinses van België titels en prerogatieven terug te schenken, waarvan zij vrijwillig afstand had gedaan."

Het *Hbl. van Antwerpen* voegt er aan toe:

„Het was den koning, volgens ons, hoegenaamd niet moeilijk, aan prinses Stéphanie de titels en prerogatieven te laten, waarop elk kind recht heeft, de eenige ook, die gravin Lonyay vroeg en die men haar had kunnen laten, zonder haar de rechten van prinses van België terug te schenken.

In 't algemeen is de gansche bevolking het eens in de beoordeeling van het incident, en betreurt zij dat van hoogerhand niet een voorbeeld is gegeven van meer vergevensgezindheid, al was het dan ook maar voor acht en veertig uren, zoo lang het lijk der moeder boven aarde stond en de dochter het recht had hier te zijn.

Er zijn dingen, die het gevoel der menigte diep treffen; het voorgevallene is een daarvan, en het feit is des te meer te betreuren, daar het in zoo hoogen kring is gebeurd."

Advertentien.

Dr. JOSE D. MONTENEGRO,

Dokter, Ciruhano i Partero.

Especialista den maloe di mucha.

ta ofrece na público su sirbisjinan profesional.

CONSULTA: di 2 or te 4 or.

Caja Grandi, Otrabandu.

— CASA AZUL. —

Bekendmaking.

De publieke verkoop van ZILVEREN, GOUDEN en JUWEELEN VOORWERPEN, beleend ter *Spaar- en Beleenbank* van den 3den Mei 1900 t/m 24 April 1901, onder N°. 1 L t/m N°. 10000 L zal plaats hebben op DINSDAG den 21 October a. s. en volgende Dinsdagen.

Belanghebbenden worden verzocht den verkoop te voorkomen, door de aanzuivering der verschuldigde interesten.

Curaçao, den 14n. October 1902.

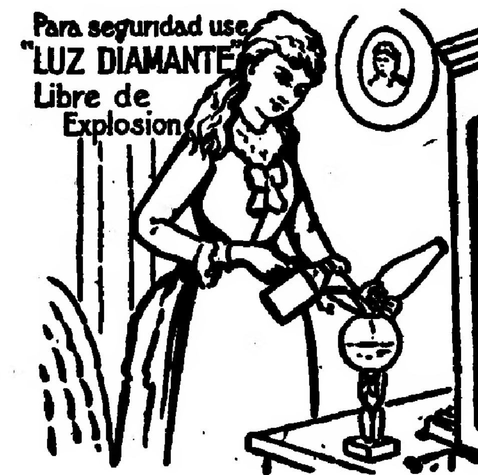
De Voorzitter,
A. JESURUN.

Fotografia Soublette.

Este muy conocido Taller ofrece de nuevo sus trabajos á sus numerosos clientes, acaba de recibir máquinas de las últimas invenciones y tiene constantemente de venta aparatos é ingredientes frescos para el arte fotográfico.

HORAS DE TRABAJO:
De 8 A. M.—4 P. M.

LONGMAN & MARTINEZ

NEW YORK, U. S. A.

De Venta Por Las Ferreterias y Almacenes de Viveres.

ANUNCIO.

Bendementoe di PREENDANAN di PLATA, ORO i DJAMANTA koe tin placa fiá ariba nan na *Spaar- en Beleenbank*, esta esnan for di 3 di Mei 1900 té 24 di April 1901, bao di No. 1 L té No. 10000 L, lo toema lugá dia MARS 21 di October i dia Marsnan koe ta sigi.

Ta jama interesadonan di bin paga nan interes, afin di evita nan bendementoe.

Curaçao, 14 di October 1902.

President.
A. JESURUN.

HEUGLIJK NIEUWS!!

Prachtig! Prachtig!! Prachtig!!

is de ruime collectie Hollandsche sigaren door DE LANNOY & Co., BOTICA CENTRAL, met de laatste boot ontvangen.

Bijzondere aanbeveling verdienen de volgende merken:

Justillo, Odalisca, For Luck, First Class, Richard Steel, Flor de México, Violeta, Marca Preferida, enz. enz. enz.

TIJDTAFEL

van de stoomschepen der "Red D Line" tusschen NEW-YORK, PUERTO RICO, VENEZUELA en CURAÇAO.

1902.	Philad.	Zulia	Caracas	Marcb.	Philad.	Zulia
Vertrekt van NEW-YORK	Oct. 4	Oct. 11	Oct. 18	Oct. 25	Nov. 1	Nov. 8
Komt aan te SAN JUAN	9		23		6	
Vertrekt van „	10		24		7	
Doet CURAÇAO aan	12		26		9	
Komt aan te LA GUAIRA	13	18	27	Nov. 1	10	15
Vertrekt van „	15	19	29	2	12	16
Komt aan te PTO. CABELLO	16		30		13	
Vertrekt van „	17		31		14	
Komt aan te CURAÇAO	18	20	Nov. 1	3	15	17
Vertrekt van „	19	27	2	10	16	24
Doet LA GUAIRA aan	20		3		17	
„ SAN JUAN „	22		5		19	
„ PONCE „		29		12		26
Komt aan te NEW-YORK	27	Nov. 6	10	18	24	Dec. 2

Dienst tusschen Curaçao en Maracaibo.

	Merida	Zulia	Merida	Marcb.	Merida	Zulia
Vertrekt van CURAÇAO	Oct. 13	Oct. 20	Oct. 27	Nvo. 3	Nov. 10	Nov. 17
Komt aan te MARACAIBO	14	21	28	4	11	17
Vertrekt van „	17	25	31	8	14	22
Komt aan te CURAÇAO	18	26	Nov. 1	9	15	23